Oude Kerk, zondag 15 december 2019

ds. G.J.A. Veening

gelezen: Micha 6:1-8 en Matteüs 11:2-11

titel: Ware vrijheid

Gemeente van onze Heer Jesus Christus.
Het was afgelopen dinsdagmiddag dat ik even op de fiets naar het centrum van Borne ging. En ik had het koud. Op een moment zag ik voor mij een jongen van een jaar of 17 op de fiets stappen, een meisje van ongeveer dezelfde leeftijd ging achterop zitten op de bagagedrager en zij raakte heel speels met haar hand één van zijn oren aan. Hij kon weinig terugdoen, hij moest immers het stuur goed vasthouden met twee handen, maar hij moest er wel om lachen. En zij lachte haar tanden bloot. Ik dacht toen bij mezelf: “Zij hebben het niet koud.”
Zij hadden dus een andere ervaring dan ik, een andere ervaring van dezelfde omstandigheid. En dat is helemaal niet erg, integendeel, als je het ook nog kunt delen kun je elkaar verrijken. En een andere ervaring van dezelfde omstandigheid of dezelfde werkelijkheid, het komt veel vaker voor. Mensen ervaren elkaar niet altijd gelijk. Als je aan nabestaanden vraagt hoe hun overleden moeder of vader was, dan heb je grote kans dat je antwoorden krijgt die wat verschillen. En dat hoeft helemaal geen ramp te zijn.
Het kan wel een ramp zijn als er bewust informatie wordt achtergehouden of als er bewust onwaarheden worden verteld. Een ramp in die zin dat het een mens achterdochtig kan maken of onzeker. Ik las deze week dat Amerikaanse burgers willens en wetens een veel te rooskleurig beeld kregen indertijd van het verloop van de oorlog in Afghanistan. Al heel gauw was duidelijk dat deze oorlog in Afghanistan door de Amerikanen niet gewonnen kon worden, maar dat is tijden lang niet verteld. Integendeel, slechte resultaten werden gewoon niet genoemd. En dat maakt achterdochtig, dat maakt dat een mens een overheid niet meer vertrouwt en dat mag je een ramp noemen. En in Rusland, om maar een ander voorbeeld te noemen, in Rusland wordt bij hoog en bij laag gezegd dat het onzin is dat Russische sporters vier jaar lang niet met grote toernooien mogen meedoen vanwege het verleden met doping. Het dopinggebruik wordt afgedaan als iets dat niet echt heel groot was. Ontkenning, bewust onwaarheden spreken. Dat is dus iets anders dan mijn beginvoorbeeld. Daar was het direct duidelijk en zichtbaar dat de één het anders ervaart dan de ander, daar is niets gelogen.
Onwaarheden maken onzeker, zeker als je er achter komt dat jouw onwaarheden op de mouw zijn gespeld. Onwaarheden maken ook boos, onwaarheden maken dat je als mens gaat twijfelen. Heb ik het dan verkeerd gezien? Ben ik te goedgelovig geweest? Ben ik dan zo naïef? Ben ik dan zo dom? Ik denk dat Johannes de Doper hier ook mee tobde. Johannes zit in de gevangenis en heeft vragen, vragen over het optreden van de messias, het optreden van Jesus. En hij heeft er echt een probleem mee. “Bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?”
Johannes heeft indertijd Jesus genoemd als degene die na hem komen zou. En toen Jesus bij hem kwam om gedoopt te worden, toen heeft Johannes dat eerst willen verhinderen. Hij vond het ongepast. En toch is Jesus gedoopt en klonken er bijzondere woorden. Johannes heeft gezien dat Jesus de messias is, hij heeft het in ieder geval kunnen zien. En toch is er die twijfel. Toch zijn er die vragen. Daar in de gevangenis. Hoe Johannes in de gevangenis gekomen is, daarover lezen we niets in

het evangelie naar Matteüs. Blijkbaar ging de evangelist Matteüs er van uit dat elke jood dat wel wist. Hij schrijft immers voor de joden. In een ander evangelie lezen we dat Johannes in de gevangenis is gekomen omdat hij een machthebber de waarheid heeft voorgehouden, een waarheid die deze machthebber niet leuk vond. Als je als profeet, als mens, machthebbers de waarheid zegt dan is er risico. En in dit geval van Johannes is er dus de gevangenis. In de gevangenis zijn er dus deze vragen omtrent de messias. Heb ik het goed gezien? Johannes wil bevestiging, denk ik, hij wil bevestiging van wat hij heeft gezien. En ik denk dat twijfel aan je eigen zicht, twijfel aan je eigen ervaringen, twijfel aan wat er is gebeurd ook een stukje gevangenis is. In die zin, wie twijfelt aan eigen waarnemingen is niet helemaal vrij. Wie erachter komt voor te zijn gelogen, is niet helemaal vrij. Wie slachtoffer is van foute interpretaties is niet helemaal vrij. Of helemaal niet vrij, zoals de slachtoffers van de tunnelvisie bij een deel van de belastingdienst. Een stukje gevangenis zonder dat iemand letterlijk in een gevangenis zit.

En iets daarvan proef ik ook bij de profeet Micha, bij het deel dat vanmorgen gelezen is. De profeet Micha spreekt namens God en spreekt over een rechtsgeding, een proces als in een juridische zaak. Er is een geschil en het lijkt er op alsof God zelf als het ware gevangen zit. “Mijn volk, wat heb ik je misdaan?” Waarmee heb ik je vermoeid?” Geef me antwoord. En dan vertelt de profeet namens God dat God de mens, de joodse mens, het volk heeft bevrijd en dat ze dus in vrijheid kunnen leven en als het volk in vrijheid leeft, als mensen in vrijheid leven, dan leeft God in vrijheid. En God heeft geen offers nodig in de zin van duizenden rammen of zo. Nee, die brandoffers zijn in die mate echt niet nodig. Nee, het is veel simpeler, veel eenvoudiger, veel vrijer.....er is jou mens gezegd wat goed is. Niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en behoedzaam de weg te gaan van je God. Eigenlijk dus niet zo moeilijk. Zoals de waarheid zeggen niet moeilijk hoeft te zijn, zoals het vertrouwen wekken niet moeilijk hoeft te zijn.

Johannes de Doper heeft dus zijn vragen en hij krijgt antwoord. Jesus laat hem zeggen dat er van alles gebeurt. Blinden kunnen weer zien, lammen kunnen weer lopen, mensen worden genezen en nog veel meer. Als een blinde weer ziet, om dat voorbeeld dan maar even te nemen, dan is dat een genezing, het is ook een bevrijding. Genezing is als het ware de gevangenis uit gaan, de gevangenis van je ziekte. Genezing hoort bij vrijheid, ware vrijheid. En als Johannes dit antwoord krijgt krijgt hij in ieder geval een stukje vrijheid in de zin van zekerheid. Hij heeft het goed gezien, hij is niet verblind geweest.

Het loopt met Johannes overigens niet zo goed af. Hij wordt vermoord, vermoord door een machthebber. Maar Jesus zegt wel over Johannes dat hij een groot mens is. Het lijkt er op alsof de evangelist Matteüs zijn volksgenoten wel wil laten weten dat de moord op Johannes niet het laatste is, nee, Johannes wordt gekend, gekend door de messias, gekend door de zoon. Ten diepste is Johannes dus bevrijd, in vrijheid gesteld, in vrijheid bij God. En dat is de waarheid omtrent Johannes, wat de machthebber ook over hem gezegd mag hebben. Dat is de waarheid die vrij maakt. De waarheid die vrij maakt, dat wordt ons aangezegd in de lijn van het evangelie, de lijn van de tijd. Waarheid die vrij maakt, waarbij jouw waarheid niet de mijne hoeft te zijn, zolang jij die van mij wilt zien en ik de jouwe. En het is zelfs mogelijk dat jouw waarheid de mijne wat beïnvloed. Toen ik die twee zag op die fiets en constateerde dat zij het niet koud hadden, toen kreeg ik het ook iets warmer.

Zo dadelijk vieren we het avondmaal. En niet ieder beleeft dat op dezelfde manier. Dat hoeft ook niet. Het is wel een symbool van vrijheid, van ware vrijheid. Vrijheid om te delen, om te ontvangen, vrijheid ook om de ander te zien in gelijkwaardigheid.

100 Avondmaal kent geen verschil in arm of rijk bijvoorbeeld. Avondmaal komt naar ons toe, zoals we zijn. En Jesus is aanwezig, God is aanwezig, zonder rechtsgeding, zonder proces, aanwezig in ware vrijheid. Amen.